

BANDO, Shoji / ASAKA, Takekazu (2005): *Supein to Porutogaru no kotoba –Shakaigengogakuteki kanten kara–* [«La diversidad de lenguas en España y Portugal —un enfoque sociolingüístico—»]. Tòquio: Dogakusha.

Supein to Porutogaru no kotoba –Shakaigengogakuteki kanten kara és un recull d'articles de diferents autors sobre les llengües de l'Estat espanyol i de Portugal. Dels dos editors, Bando és hispanista i professor a la Universitat de Kyoto d'Estudis Estrangers, i Asaka és especialista en gallec i professor de la Universitat Tsudajuku.

La iniciativa de crear aquesta obra devia ser d'Asaka, com ho indicaria el fet que el pròleg d'Antón Santamarina de la Universitat de Santiago de Compostel·la està redactat en gallec (amb la traducció japonesa d'Asaka). Asaka, però, devia optar per aquesta llengua no solament perquè és la llengua objecte de la seva investigació, sinó també perquè volia declarar l'actitud amb la qual aborda l'edició d'aquest llibre.

Les llengües i les varietats lingüístiques tractades en aquesta obra són: el castellà, el català, el valencià, el basc, l'aragonès, l'asturià (incloent-hi la llengua mirandesa), el gallec, l'aranès i el portuguès. De les 245 pàgines que conformen aquesta obra, l'article sobre el castellà n'ocupa 36 (incloses les mencions a les altres «llengües espanyoles») i l'article sobre el portuguès, 20. La resta de les pàgines es reparteixen entre les llengües minoritàries esmentades.

La proporció no correspon, evidentment, ni a la població ni al pes que té cada llengua. Les dues gegantines llengües mundialment esteses —el castellà i el portuguès— no hi juguen sinó el paper de «marc» on, per vicissituds històriques, les llengües minoritàries es troben encaixades. Les protagonistes del llibre són precisament aquestes llengües minoritàries.

Aquesta mena d'enfocament de l'obra és molt rellevant si tenim en compte que els destinataris són els lectors i lectores japonesos, que estan poc acostumats a la realitat lingüística d'Europa i que tendeixen a pensar que en un estat es parla una sola llengua: a França, es parla el francès, a Alemanya, l'alemany, a Espanya, l'espanyol... Sí que s'hi parlen, aquestes llengües, i sabent-les no hi ha inconvenients a l'hora de viatjar o de fer negocis en aquests estats. Tot i això, el coneixement d'aquestes llengües «estatal» no és suficient per a comprendre les cultures existents en la realitat: un bretó és bretó abans de ser francès, un català és català abans de ser espanyol, etc. En aquest sentit, el llibre és molt revelador per a un lector japonès mitjà. I crec que també ho és, fins i tot, per als lectors que són bons coneixedors de la realitat cultural europea, perquè hi troben unes llengües molt poc conegudes al Japó com l'aranès, l'asturià i l'aragonès. Si un dels objectius dels editors és provocar aquest impacte als lectors, crec que han tingut èxit.

De forma més detallada, els continguts d'aquest llibre es divideixen en dos grans blocs, com abans comentava: una primera secció sobre l'Estat espanyol, i una segona secció que fa referència a Portugal.

Pel que fa a la primera part, hi trobem un primer article de Shoji Bando, «Del castellà a l'espanyol», seguit per escrits referents a les altres llengües parlades en les diverses zones de l'estat: «Català a Catalunya – el procés de la normalització i la perspectiva del futur» de Katsuyuki Takenaka, «Català a les Illes Balears» de Jaume Corbera Pou, «Sobre el valencià» de Shoji Bando; dues obres que fan referència a la llengua basca: «Basc al País Basc» de Sho Haguio, i «El basc a la Comunitat Autònoma de Navarra: la història i la identitat», de Jiro Miwa; «Gallec» i «Asturià» de Takekazu Asaka; «L'aragonès i el català a Aragó» de Francho Nagore Lain, i «L'aranès» d'Enrique Gargallo Gil.

Per altra banda, conformen la segona secció, dedicada a Portugal, dos textos elaborats per Atsushi Ichinose: «Portuguès - des del Miño fins al Japó» i «Llengua mirandesa».

Cada capítol segueix més o menys la mateixa arquitectura; tracta la història de la llengua, la comunitat lingüística, les legislacions relacionades amb la llengua, les estadístiques lingüístiques, etc. És a dir, es tracta de les informacions habituals en aquest tipus de llibres i l'obra, en aquest aspecte, no resulta massa innovadora. La novetat més important és el fet que està escrita en japonès. Si busquem obres en japonès que tractin les llengües de l'Estat espanyol, trobem només *Supein no gengo* (1996) [«Las lenguas de España»] publicat per Dohosha (Kyoto), on em vaig ocupar de la secció *Supein no chihogo* [«Les llengües regionals d'Espanya»] i hi vaig tractar el català, el basc i el gallec; no existeix una obra semblant per a les llengües parlades a Portugal. *Supein no gengo* és més aviat d'orientació filològica i s'ocupa principalment, per tant, de la història filològica de les llengües «espanyoles».

Les dues grans diferències entre el llibre que acabo d'esmentar i el que tractem aquí, *La diversidad de lenguas en España y Portugal*, són, d'una banda, la proporció de pàgines dedicades al castellà i a les altres llengües (la secció de *Supein no chihogo* ocupa només 20 pàgines d'un total de 285) i, d'una altra, el nombre de llengües tractades. Si tenim en compte això, podríem dir que *La di-*

versidad de lenguas en España y Portugal és pràcticament el primer llibre d'aquest gènere al Japó, és a dir, la primera obra que tracta les llengües minoritàries d'Espanya i Portugal des del punt de vista social i lingüístic alhora.

Com es veu a la llista d'autors dels articles, hi ha tres especialistes d'origen espanyol; calia recórrer-hi per la manca d'especialistes japonesos en aquests àmbits. Tant de bo hagués estat possible editar un llibre com aquest sense ajuda de fora. Per altra banda, però, també hauríem d'estar contents que hi hagi especialistes, la majoria joves, en llengües minoritàries. Hauríem d'agrair a les universitats i a les institucions que donin llocs de treball als estudiosos d'especialitats de caràcter poc pràctic i d'aplicació no immediata en comparació amb les enginyeries o la medicina, i a les editorials que gosen publicar llibres tan poc esperançadors comercialment. Gràcies a tots ells, s'ha enriquit una mica més el repertori cultural del país —una mica més en termes generals però, per a nosaltres que ens ocupem de les llengües minoritàries, es tracta d'un pas endavant força gran.

Les especialistes japonesos que contribueixen amb articles en aquest llibre són curiosos i sistemàtics en l'estudi i la recerca. Ofereixen força dades i informacions fins ara desconegudes al Japó. Alguns han fet, fins i tot, entrevistes directes a les persones encarregades de la política lingüística de la llengua que els ocupa. Tot reconeixent-ne els esforços, he de dir que hi ha quelcom que em preocupa. Quan els investigadors, japonesos en aquest cas, es dediquen massa a les dades estadístiques, a les legislacions i a altres coses directament relacionades amb les llengües en qüestió, hi ha sempre el perill de perdre de vista els coneixements lingüístics bàsics i el rerefons cultural de l'idioma.

Per exemple, si un investigador japonès de la situació lingüística actual de Catalunya no sap prou bé el català per comunicar-se de forma natural amb els catalanoparlants, la seva recerca no té gaire sentit, perquè no podrà arribar a comprendre mai el sentiment real dels catalans i les catalanes. Li succeirà, doncs, el que succeiria a un estudiós de la història de la llengua catalana que no conegui de primera mà el *Tirant lo Blanc* ni els poemes d'*Ausiàs Marc*, o a un investigador de la situació lingüística de la Catalunya de finals del segle XIX que no hagi llegit mai *La Febre d'Or*: que no podrà arribar a l'essència de la llengua.

Finalment, la idea que voldria remarcar amb aquestes paraules és que el coneixement de la llengua d'estudi i de la cultura d'un(a) lingüista o d'un(a) sociolingüista estranger(a) hauria de situar-se, com a mínim, en el mateix nivell de coneixement intel·lectual que un parlant mitjà hauria de tenir de la seva llengua nativa. És evident que això és molt difícil de demanar a una persona d'un entorn tan diferent com el cas d'un investigador japonès de la llengua catalana però, sense això, les xifres estadístiques no seran mai més que xifres. M'agradaria que els investigadors joves que escriuen en aquest llibre tinguessin aquest coneixement i, si no el tenen, m'agradaria que s'esforcessin per tenir-lo per tal de poder enriquir realment els estudis de llengües minoritàries al Japó. No puc acabar aquesta ressenya sense admetre que tot el que acabo de dir és també aplicable a mi mateix.